

Νίκος ΘΕΜΕΛΗΣ Η αναζήτηση

Η αφήγηση του Νικόλα

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1880 οι δουλειές του πατέρα είχανε πάρει την πάνω βόλτα. Παλιά ήτανε ιτιλζαμτζής* –θα 'μουν μικρός, δεν το θυμάμαι– μα γρήγορα γύρισε στο εμπόριο, δεν ήθελε να ντρέπεται, καταπώς έλεγε η μητέρα, κι ας ήτανε αξίωμα που τόσοι και τόσοι επεδίωκαν στα φανερά ή στα κρυφά στα Γιάννενα, ή μέσα από σχέσεις με την Πύλη. Απλώθηκε στα Γιάννενα, έκανε συντροφιά εμπορική** με φίλο του απ' τη Σιάτιστα για να τα προλαβαίνει όλα κι αρχίσανε μαζί και χωριστά να οργώνουνε όλα τα βιλαέτια*** στην Ήπειρο και στη Μακεδονία μέχρι τον Δούναβη. Ήταν ακόμη σε συνεννόηση με κάποιον Πέτρο, έμπορο από το κοντινό Κουκούλι, αλλά και με τα καραβάνια που φεύγαν απ' την Ντοβρά. Φτάσανε δυο τρεις φορές μέχρι το Βουκουρέστι, τη Βράιλα και την Οδησό, και κλείσανε κι εκεί κάποιες δουλειές, παρόλο που κανένα χρόνο πριν κάτι έγινε και μπήκανε σύνορα κι είχανε δυσκολέψει όλα.

* μισθωτής δημοσίων προσόδων

** εταιρική σχέση

*** η μεγαλύτερη διοικητική περιφέρεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

Δουλειές κάναν και με τη Θεσσαλονίκη. Μα εκεί τα πόστα τα είχανε πιο πολύ Εβραίοι και, χωρίς να χαλάσουν τις σχέσεις τους ή τις καρδιές τους, στράφηκαν προς Βορρά και βάλανε τρίτο σύντροφο, που 'χε εμπορικό οσπήτιο* στη Βλαχιά. Κατέληξαν πολύ σύντομα να φτιάξουνε στα Ζαγόρια και στη Σιάτιστα όνομα και βιος, όταν άλλοι που μείναν στις παλιές συνήθειες μαράζωσαν και χάθηκαν μ' ολάκερες περιουσίες σε γη και ζωντανά. Ιδιαίτερα από τότε που καταργήθηκαν τα προνόμια και ήρθανε δύσκολοι καιροί για τα Ζαγόρια.

Ο πατέρας μου και ο φίλος σύντροφός του συνηθίζανε να μην ταξιδεύουνε ποτέ μαζί. Η σχέση εμπιστοσύνης που τους έδενε έκανε τον έναν να εμπιστεύεται απόλυτα τον λόγο και τους λογαριασμούς του άλλου. Έτσι, πότε έφευγε ο ένας και πότε ο άλλος, κι άλλοτε πάλι κανονίζανε αλλού συνάντηση στον γυρισμό, εξυπηρετώντας καθέναν τους μαζί με τα συμφέροντα της συντροφιάς και τις ανάγκες του καλού του φίλου. Κάθε ταξίδι κράταγε μήνες πολλούς. Όταν ο πατέρας κουβάλαγε ξένα λεφτά, ποτέ κανείς δεν ήξερε το δρομολόγιό του. Τα καραβάνια τον χάναν ξαφνικά και τον έβρισκαν πάλι άξαφνα μετά από βδομάδες. Όλοι ήξεραν, κανέναν δεν ρωτούσε.

Στα χωράφια, δεν ήταν δα πολλά, κι ούτε και ιδιαίτερα προσοδοφόρα, ο πατέρας είχε από παλιά άνθρωπο της εμπιστοσύνης του, τον Ρώμο –άγνωστο πώς είχε βρεθεί απ' τη Βλαχιά στα μέρη μας–, που φρόντιζε και τα

* εμπορικό γραφείο

λίγα ζώα που είχαμε για τις δικές μας τις ανάγκες. Το μανούρι που περίσσευε το στέλναμε όλο έξω. Όμως δεν περιμέναμε από αυτά να ζήσουμε. Όσοι το κάναν, οι πιο πολλοί αργά ή γρήγορα ξεκληρίστηκαν από τα χρέη ή την κακή σοδειά, πήραν των ομματιών τους και φύγανε για πάντα. Η τοκογλυφία είχε ρημάξει, εκτός από το χωριό μας, το Τσεπέλοβο, το Καπέσοβο και το Κουκούλι, όταν τα μοναστήρια, οι προύχοντες και κάποιοι προεστοί αβγάτιζαν χρόνο με τον χρόνο τη γη τους και τα κάθε είδους ζωντανά τους. Άλλοι πάλι, ένα σωρό, βρίσκονταν συνέχεια σε διαφορές με άλλους για το ποιο ανήκει σε ποιον, για τις βοσκές και τα μισθώματα, για τα δοσίματα και για τις προίκες, για την καλή ή κακή διαχείριση των ευεργεσιών και των κληροδοτημάτων. Συχνά η διχόνοια χώριζε χωριά και οικογένειες, κι ας δίναν άλλοι το παράδειγμα ότι μπορούσαν να βρούνε λύσεις συμφέρουσες και δικαιες για όλους. Ό,τι κι αν είχες, μια αναποδιά αρκούσε για να μπλέξεις και να χάσεις, παρά τα θεσπίσματα, τους κάθε λογιών τούρκικους κανόνες και τις συνήθειες απ' τα παλιά που τα ρύθμιζαν όλα. Ήταν μετά και οι ληστές που ρήμαζαν τον τόπο κι έδιωχναν κόσμο και κόσμο από τα μέρη μας. Για όλα αυτά ο Ρώμος, παλιός δραγάτης, ήτανε μια ασφάλεια για να διαφυλάξουμε το λίγο, να μη ρισκάρουμε πολλά στη γη, να έχει το μάτι του παντού, να προλαβαίνει, μια κι ο πατέρας είχε ρίξει το βάρος όλο στο εμπόριο. Μίλαγε ελληνικά και βλάχικα και όταν ο πατέρας έλειπε ταξίδι, για περισσότερη ασφάλεια, ερχόταν κι έμενε μαζί μας. Είχε βολευτεί στις αποθήκες φτιά-

χγοντας τον χώρο του σύμφωνα με τη δική του κρίση και στο σπίτι έμπαινε –με δική του απόφαση– μόνο όταν ήταν κι ο πατέρας, παρά τις αντίθετες παραινέσεις όλων μας. Έτσι κι αλλιώς, του πηγαίναμε κάθε βράδυ το φαγητό του για να δειπνήσει όπως κι εμείς, κι όταν έφτιαχνε πίτα η γιαγιά, του κρατούσε πάντα δυο και τρία κομμάτια. Ο ίδιος διάλεγε για τον πατέρα το καλύτερο κρασί απ' όλο το Ζαγόρι.

Η οικογενειακή ζωή στα Ζαγόρια κυλούσε ήρεμα, όπως έπρεπε, με όλους τους κανόνες, είτε ο πατέρας ήτανε κοντά μας, είτε έλειπε μακριά για τις δουλειές του. Όμως η παρουσία του άλλαζε τους ρυθμούς της ζωής όλων μας. Όταν έλειπε, ο χρόνος δεν κυλούσε κι όταν ήτανε κοντά μας, έτρεχε όλο και πιο γρήγορα. Οι οδηγίες δεν γίνονταν ποτέ διαταγές, οι επιθυμίες ποτέ εντολές και πάντοτε «να πάμε» ή «να κάνουμε», «να φροντίσουμε», όλα αφορούσαν όλους. Η ζωή οριζόταν απ' τους κύκλους της αναμονής για την επιστροφή και τους κύκλους της ετοιμασίας μέχρι να ξαναφύγει. Ο Αϊ-Δημήτρης κι ο Αϊ-Γιώργης θυμίζανε το γύρισμα του χρόνου κάθε έξι μήνες. Μ' αυτούς φτιάχναμε σχέδια, βάζαμε προθεσμίες, αρχίζαμε ή τελειώναμε υποχρεώσεις.

Τη μάνα μου την Ευδοκία τη φώναζα μητέρα, έτσι μας είχαν μάθει. Ήταν από εύπορη οικογένεια από τα μέρη μας, είχε μια διαρκή έγνοια για όλους μας και κυρίως για το όνομά μας στα Ζαγόρια. Της άρεσε που μπορούσε να 'ναι το πρότυπο άλλοτε της συζύγου, άλλοτε της μητέρας κι άλλοτε της ηθικής. Την έτρεφε η περηφάνια

της. Ήμουν ο πιο μεγάλος και ο αγαπημένος της, αλλά και του πατέρα μου. Ίσως γιατί ήμουν ο πρώτος, ίσως γιατί ήμουν ο αρσενικός. Όμως στο σπίτι μας η γυναικεία παρουσία ξεχειλούσε, κυρίως από τις αδερφές μου, την Ελεονώρα, τη Θεοδώρα και την Κασσιανή. Αν ήταν να πω κάτι σημαντικό, το 'λεγα στην Ελεονώρα, την πιο μεγάλη, τις άλλες δυο τις θεωρούσα φόρτωμα, γιατί είτε από πρέπει είτε από τα πράγματα, μου χάλαγαν τον λίγο χρόνο που είχα στη διάθεσή μου. Χρόνια μετά κατάλαβα ότι με την Ελεονώρα με κρατούσε κάτι πολύ πιο δυνατό από το δέσιμο του αίματος. Καταλαβαινόμασταν, ότι κι αν γινόταν ο ένας έπαιρνε το μέρος του άλλου, νιώθαμε να υπάρχει ένα αεράκι που πήγαινε κι ερχότανε ανάμεσά μας γεμάτο τρυφερότητα, ιδέες, μυστικά και κρυφή φροντίδα. Μπορεί και να την αγαπούσα πιο πολύ από τη μητέρα, μόνο που τότε δεν το είχα καταλάβει.

Όταν είχαμε ζύμωμα ή πλύση, ερχόταν από το χωριό μια μεγαλοκοπέλα, τη λέγαν Έλλη και βοηθούσε, δηλαδή αυτή τα έκανε όλα και η γιαγιά επιτηρούσε. Θυμάμαι αμυδρά ότι η Έλλη είχε κάτι περίεργο στη συμπεριφορά της. Αν την άφηνες, έκανε στο τραπέζι ψίχουλα το φωμί της και μετά τα έτρωγε μαζεύνοντάς τα με τα δάχτυλά της. Κάθε τόσο την πηγαίνανε στον παπά και τη διάβαζε. Κάποια μέρα έγινε στο σπίτι μεγάλη φασαρία, τη διώξαμε και τη θέση της πήρε μια ορφανή, ύστερα από υπόδειξη του παπά. Χαρίκλεια τη λέγανε. Πολύ μετά έμαθα ότι την Έλλη την είχαν πιάσει καθισμένη στο πλυσταριό να με έχει στα πόδια της –εγώ τότε 6-7 χρο-

νών—, να έχει βγάλει από την πουκαμίσσα της τα δυο της στήθια και να παίζουμε. Εγώ πάντως δεν θυμάμαι τίποτα τέτοιο, παρόλο που άλλα τέτοια πράγματα τα θυμάμαι σαν και τώρα.

Μαζί μας ζούσε και η γιαγιά, μάνα της μάνας μου. Οι θείοι και τα ξαδέρφια από τη μεριά της μάνας μου ζούσανε σκόρπια στα Γιάννενα και τα Ζαγόρια.

Από το σόι του πατέρα μου κανείς. Περίεργο, μα κανείς. Όμως τα τρία ονόματα των αδερφάδων μου ήταν από το σόι του πατέρα μου, πράγμα που δεν του συγχώρησε ποτέ η γιαγιά. Ο πατέρας επέμεινε σ' αυτό, και φυσικά και το δικό μου ήταν το όνομα του πατέρα του, του Νίκου, που χάθηκε νωρίς, εγώ ποτέ μου δεν τον γνώρισα, όπως νωρίς έφυγε η άλλη γιαγιά, η μάνα του πατέρα μου, η Ελεονώρα. Γι' αυτήν, λέει η μάνα μου, πως ξαναπαντρεύτηκε λίγο μετά τον θάνατο του παππού και ξαναγύρισε στα μέρη της. Το σόι του πατέρα μου υπήρχε μόνο μέσα από ξεκομμένα σχόλια ή κάποιες ειδήσεις που όπως έρχονταν, έτσι και ξεχνιόνταν. Του πατέρα δεν του άρεσε να συζητάμε για το σόι του, να ψάχνουμε παράπέρα τις σπάνιες ειδήσεις που φτάνανε κατά καιρούς.

Ήτανε άνθρωπος ανοιχτόκαρδος, γενναιοδωρος, δεν κρατούσε ποτέ κακία, ήταν σαν να μην τον άγγιζε τίποτα απ' τα μικρά. Έδειχνε κατανόηση και περνούσε πάντα πάνω από τα πράγματα. Είχε αδυναμία στα λιγοστά βιβλία του, δυο μάλιστα ξένα, ένα στα γερμανικά κι ένα στα γαλλικά, παρόλο που κανείς μας, ούτε ο ίδιος, δεν ήξερε μήτε γερμανικά μήτε γαλλικά. Τα άλλα, πολυδια-

βασμένα, τα βρίσκαμε συχνά σημαδεμένα, πότε στη μια, πότε στην άλλη σελίδα, με φύλλα κομμένα από τη λεμονιά που ήταν ακριβώς κάτω από το παράθυρό του. Εντύπωση μου έκαναν δύο: «Ο Χριστόφορος ή το ναυάγιο» και η διάσωσης» κάποιου Μελά, καθώς και η «Σύνοψις της ιεράς ιστορίας» του Κοραή, που πρέπει να ήταν το αγαπημένο του, γιατί συχνά το εμνημόνευε. Ποτέ δεν τον είχαμε δει να διαβάζει μπροστά μας. Είχε ένα δικό του τραπέζι μπροστά στο παράθυρο που δεν άγγιζε κανείς, εξόν από τη μητέρα για να το συγυρίσει όταν έφευγε για ταξίδι. Είχε φέρει ο ίδιος απ' το Τριέστι ένα βαθύ κόκκινο βελούδο και το είχε στρώσει πάνω του και μια λάμπα πετρελαίου από πορσελάνη βαθυπράσινη, για την οποία η μητέρα τόλμησε μια δυο φορές να παρατηρήσει ότι αυτήν θα έπρεπε να την έχουμε στη σάλα. Εκεί πάνω ήταν ακουμπισμένα τα βιβλία του, ένα μεγάλο τεφτέρι της δουλειάς του, ένα μελανοδοχείο και μια πένα από τη Βιέννη, τα σπύρτα με ίσκα και καπνό και σ' ένα μικρό κουτί γαρίφαλο, καλά κλεισμένο για να μην ξεθυμαίνει. Ακόμα, χαρτί γραφίματος, πόστας και τσιγαρόχαρτο κι ένα κομμάτι βουλοκέρι. Κάτω απ' το τραπέζι στοίβαζε όσες εφημερίδες έκρινε σκόπιμο να φυλάει. Το τεφτέρι το κουβαλούσε μαζί του παντού, τα βιβλία ποτέ. Μια δυο φορές που ξύπνησα μέσα στη νύχτα αγριεμένος από επιπτώσεις και πλησίασα μισοκοιμισμένος στο δωμάτιο των γονιών μου, τον είδα σκυμμένο πάνω από κάποιο βιβλίο, σχεδόν μια ανάσα από πάνω του, να διαβάζει χαμηλόφωνα με παύσεις ή και επαναλήψεις, να σηκώνει πότε

πότε το βλέμμα του στο φως της λάμπας και μετά πάλι βουτιά αφύσικα κοντά, σχεδόν επάνω στο βιβλίο. Ήτανε κάτι πιο απόκρυφο κι από την προσευχή. Στο σχολείο του χωριού μας είχαμε και μια μεγάλη βιβλιοθήκη από ευεργεσίες. Πήγαινε κάποτε πιο συχνά και έψαχνε, αλλά μετά αραιώσε. Δεν του άρεσαν οι δάσκαλοι εδώ μ' αυτά που πίστευαν. Στην Μπάγια είχε τον φίλο του, μ' αυτόν συνεννογιόταν.

Δεν είχε ιδιοτροπίες, εξόν από την αγάπη για τα δυο χρυσά ρολόγια του. Το ένα έγραφε Breguet και το άλλο Elgin. Το Breguet ήτανε δώρο από έναν φίλο του Σμυρνιό, Γεωργιάδη, νομίζω έμπορος κι αυτός. Το Elgin το είχε πάρει απ' το Τριέστι. Αν έχανε προς στιγμήν το ένα ή το άλλο, γυρνάγαμε το σπίτι ανάποδα μέχρι να το βρούμε. Ευτυχώς το βρίσκαμε πάντοτε.

Είχε και μια μελωδία που κάθε τόσο σιγομουρμούριζε ή σιγοσφύριζε κι εγώ μάταια προσπαθούσα κάθε φορά να καταλάβω τη διάθεσή του.

Δεν μιλούσε πολύ για τις δουλειές. Πιο πολύ άκουγε. Ιδιαίτερα ό,τι γινόταν έξω από τα Γιάννενα και πέρα στη Σαλονίκη, στο Τριέστι, στη Βλαχιά και στην ελεύθερη Ελλάδα. Φύλαγε ευλαβικά τότε τη «Φωνή της Ηπείρου» και τότε την «Πατρίς» από το Βουκουρέστι, ανάλογα τι λέγανε. Άκουγε και κράταγε ό,τι έκανε τον κόσμο να προκόφτει. Γι' αυτό και δεν πολυενδιαφερόταν για το τι γινόταν στην Πόλη. Από κει δεν ήλπιζε καμιά προκοπή. Μάθαινε ακόμα πως μπαίνουν σύνορα ή και πώς σχεδίαζαν αλλού καινούργια και αναρωτιότανε τι κόσμος ετοι-

μάζονταν να φτιάξουν. Κι άμα τον ρώταγα «μα πώς γίνεται να μην υπάρχουν σύνορα», μ' αποκρινόταν «και όμως γίνεται, κάποτε θα καταλάβεις».

Αυτό που γρήγορα κατάλαβα ήταν ότι όσο πετυχημένο και αν ήταν το ταξίδι της επιστροφής, όσο καλά μαντάτα κι αν έφερνε ο συνεταιίρος απ' τη Σιάτιστα, μετά την πρώτη, δεύτερη μέρα, που οι φωνές και τα γέλια καταλάγιαζαν στο σπίτι και η μάνα μου ή η γιαγιά μου του αφηγιόταν ότι είχε συμβεί τον χρόνο που απουσίαζε, ο πατέρας γινόταν απόμακρος. Ρώταγε μόνο πώς πάω στο σχολείο, έδειχνε να 'ναι το μόνο που τον ενδιέφερε, πέρα από τις δουλειές του και τις υποχρεώσεις του. Έπαιρνε σιγά σιγά αποστάσεις από το χωριό, από τις συνήθειες της ζωής μας, από τη μάνα μου, από όλους μας. Συχνά τον βλέπανε στο μοναστήρι του Ρογκοβού να κάθεται στον αυλόγυρο μόνος και να συλλογάζεται. Ήταν σαν να εξαμιζότανε σιγά σιγά, μέρα με την ημέρα, και να έμενε στο τέλος φάντασμα, να περιφέρεται στα κτήματα και στις πλαγιές, καβάλα στ' άλογο, σε ατέλειωτες περιπλανήσεις, να προσχηματίζεται ότι πηγαίνει για κυνήγι, μα ποτέ να μη γυρνά με κάτι πίσω. Αλλά κανείς δεν έκρινε, κανείς δεν έθιγε τα χούγια του αφέντη.

Όταν τέλειωσε το δεύτερό μας σπίτι, δίπλα σχεδόν σ' αυτό που είχα γεννηθεί, ένα σπίτι πέτρινο, θεόρατο, τριώροφο, με δρένες* σανίδες που μύριζαν ακόμη δέντρο, ο πατέρας, προτού φύγουνε οι χτίστες, έκανε ένα μεγάλο

* δρύινη

γλέντι και κάλεσε όλο το χωριό, κάλεσε και τον συνεταίρο του, κάλεσε και φίλους ξεχασμένους ή χαμένους από τα γύρω χωριά. Εγώ διπλά χαρούμενος, γιατί είχα δικό μου πια δωμάτιο, ξέχωρο από τις αδερφές μου. Το ζήτησε πρώτη η μητέρα μου: «Δεν μπορεί πια ο Νίκος να κοιμάται στο ίδιο δωμάτιο με την Ελεονόρα» και ο πατέρας μου συμφώνησε αμέσως. Μόλις μας το είπαν χαρήκαμε αυθόρμητα και οι δυο. Όμως, όταν το πρώτο βράδυ πήγαμε να πέσουμε για ύπνο, σταθήκαμε σε απόσταση αναπνοής κοιτώντας στα μάτια ο ένας τον άλλο, ψάχνοντας εκεί βαθιά να βρούμε τι είχε αλλάξει ανάμεσά μας και έπρεπε πια να κοιμόμαστε χωριστά. Η Ελεονόρα μού έπιασε τα χέρια και ορκιστήκαμε πίστη παντοτινή και όμως από τότε αραιώσαμε, πάψαμε ν' ανταλλάσσουμε τις σκέψεις μας, να λέμε τα μυστικά μας. Κάτι πιο δυνατό από το αίμα που μας ένωνε άρχισε σιγά σιγά να μας χωρίζει, να κάνει την αγάπη που μας έδενε έναν τεράστιο κόμπο.

Περάσαμε τρεις μέρες γλεντώντας, πίνοντας, τρώγοντας, χορεύοντας, σαν να 'ταν πανηγύρι. Κανείς δεν ήξερε αν το γλέντι γινόταν για το σπίτι ή τους χτίστες που θα φεύγανε για την επόμενη τους δουλειά στη Μυτιλήνη. Ο αρχιμάστορας ήταν άνθρωπος με άποψη στο καθετί που αφορούσε την τέχνη του. Είχε επιβληθεί σε όλα. Κράτησε τις δυο τρεις επιθυμίες του πατέρα μου κι έκανε ένα σπίτι όπως το ήθελε αυτός, σαν να 'τανε δικό του. Και το ωραίο ήτανε πως ο πατέρας μου τον εθαύμαζε κι από πάνω. Η αλήθεια είναι ότι όταν το τελείωσε οι φόβοι

όλων μας γίνανε θαυμασμός. Ξεχαστήκανε οι αγωνίες της μάνας μου και οι τριβές με όσους είχε έρθει σε επαφή, για να γίνει στο τέλος το δικό του πάντα. Την τρίτη μέρα, στον αποχαιρετισμό, ο πατέρας τούς έδωσε την υπόλοιπη αμοιβή τους. Τότε ο αρχιμάστορας έσκυψε στον ντορβά του, έπιασε το καλέμι και, σγκώνοντας το χέρι του ψηλά, το τίναξε με όλη του τη δύναμη προς τη μεριά της ρεματιάς λέγοντας: «Όπου πιάσ'». Με το καλό να φτιάξουμε και του Νικόλα». Το καλέμι έκανε μια τεράστια τροχιά, γιατί εκεί που ήμασταν η πλαγιά κατέβαινε απότομα μέχρι κάτω και ούτε που προλάβαμε να δούμε πού κατέληξε. Ένιωσα όμορφα, υπερήφανα, λες κι όπου να 'ναι ερχόταν η σειρά μου, κι έτρεξα με κομμένη την ανάσα να βρω πού είχε φτάσει. Το αναζήτησα σπιθαμή προς σπιθαμή, πήγα ξανά την επομένη, έφτασα μέχρι τα νερά, μα μάταια, δεν το βρήκα πουθενά.

Μια δυο βδομάδες αργότερα μετακομίσαμε και, προτού καλά καλά τακτοποιηθούμε, αρχίσαμε να ετοιμάζουμε και να φροντίζουμε τον πατέρα για ένα ταξίδι που λογάριάζε από καιρό και θα τον πήγαινε μέχρι την Πόλη. Πήραν πάλι όλα τα πράγματα τον δρόμο τους. Όλες οι συνήθειες, οι προπαρασκευές, τα μηνύματα, οι σημειώσεις, τα ζώα, η συνεννόηση με τον σύντροφό του, οι παραγγελίες και σίγουρα κουκούλια και μπρισίμια*, υφάσματα και νήματα, ράμματα μάλλινα και βαμβακερά, πετσιά, χαρτιά, ζάχαρη, λάδι και καπνά, σκάγια, μπαρούτι και

* μεταξωτή κλωστή

αλφαβητάρια. Δεν ήξερες ποια ήταν για να πάνε και ποια για να 'ρθουνε. Το μεγάλο τεφτέρι με τα δερμάτινα καπάκια, ποτισμένα τον ιδρο, τη μυρωδιά και τη ζέση της παλάμης του. Ένα πολύπλοκο σχέδιο συνδυασμού εμπορευμάτων, μετακινήσεων, μεταφορικών μέσων, προσώπων, πραγμάτων και ονομάτων, γνωστών και άγνωστων σταθμών. Το δισάκι με τα γρόσια χωριστά απ' τα μετζήτια*, αλλού οι τούρκικες κι αλλού οι εγγλέζικες οι λίρες, με τα ρούβλια στο κιμέρι**. Άλλα επάνω του, άλλα μέσα σ' ένα ξεκουφιασμένο καρβέλι στον πάτο ενός ντορβά της Λέγκως, κι άλλα στις μπότες του σε θήκες μυστικές, παραγγελιά για τούτο τον σκοπό στη Βιέννη.

Το αγαπημένο του φαγητό, καλομαγειρεμένο από τη μάνα μου για την πρώτη μέρα του ταξιδιού. Σ' ένα πήλινο μπιλντέ κυδώνι και σ' άλλο καβουρμά για ώρα ανάγκης. Το σαπούνι απ' την Πρέβεζα, το κτενάκι για τα γένια, γαρίφαλο, ένα μπουκάλι ρακί για φάρμακο και κινίνο, αχρείαστα να 'ταν. Παραμονή της αναχώρησης, ο ίδιος πάντα, έριχνε μια τελευταία ματιά στο αγαπημένο του τουφέκι κι ας μην το πολυχρησιμοποιούσε. Φρόντιζε μόνος του τα χρειζόμενα της γέμισης, μπαρουτί, σκάγια, τάπες, όλα από το Τριέστι πρώτης ποιότητας, το λάδι του από τη Βιέννη. Όσο περνούσε ο καιρός όλο και πιο λίγο κυνηγούσε. Κάθε τόσο έβαζε και νέους περιορισμούς στο τι ήταν σωστό και τι όχι να κυνηγάμε. Από-

* υποδιαίρεση του τούρκικου νομίσματος

** ζώνη φαρδιά με θήκη για λεφτά

κλείσει πρώτα τα διαβατάρικα πουλιά, μετά όλα. Μετά συνέχισε με τα τετράποδα τα μικρά, τα μεγάλα που λιγότευαν, απόμειναν στη λίστα οι λύκοι, τα τσακάλια, οι αλεπούδες και τα αγριογούρουνα. Πιο πολύ το είχε για ασφάλεια απέναντι στους ληστές που αλώνιζαν, παρά για κυνήγι, για αρχοντιά θα έλεγα παρά για ν' απειλήσει. Άφηνε για το τέλος την πιο σημαντική φροντίδα για τη φοράδα του τη Λέγκω. Έσερνε πάνω της τα δυο του χέρια σαν να 'τανε γιατρός, που 'θελε να βεβαιωθεί για την υγείά της. Κοίταζε τις οπλές της, έλεγχε τα πέταλα, τα δικά της κι όλων των ζωντανών της συνοδείας.

Θα πέραγε όπως συνήθιζε από τη Σιάτιστα, θα 'κανε τις συνεννοήσεις με τον φίλο και συνέταιρό του, θα 'παιρνε και τις δικές του παραγγελιές και θα 'φευγε την επομένη το πρωί για τη Σαλονίκη και μετά για Βασιλεύουσα. Σ' έναν μήνα θα 'ταν πίσω. Η μητέρα ποτέ δεν ζητούσε τίποτα, γιατί ένα να ζηταγε τρία της έφερνε ο πατέρας και αυτή στεναχωριόταν για το ξόδεμα. Παρ' όλα αυτά έφερνε πάντα για όλους κάτι. Ιδιαίτερα για την Ελεονόρα, πράγματα που ταιριάζουν σε γυναίκες, λες και ήθελε να πιέσει τον χρόνο, να μεγαλώσει πιο γρήγορα, και η μητέρα στενοχωριόταν και γινόταν κάθε φορά συζήτηση. Η γιαγιά μονάχα ζηταγε μαστίχα χιώτικη, μια χουφτίτσα τόση δα... Ο δάσκαλος του είχε πει κάποτε: «Αν πας στην Πόλη να ψάξεις και να φέρεις του Νικόλα ένα γαλλικό βιβλίο ν' αρχίσουμε και γαλλικά, κι αν βρεις οποιοδήποτε βιβλίο ενός Ζυλ Βερν, αν βολεύεσαι, να μας το φέρνεις». Του το είχε υποσχεθεί.

ΕΞΙ ΠΡΟΣΩΠΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ ισάριθμες ιστορίες και συνθέτουν συγχρόνως την περιπέτεια ζωής του κεντρικού ήρωα και των σχέσεών τους μαζί του. Σχέσεις εξουσίας και δεσμοί καταπίεσης, αλλά και σχέσεις φιλίας και έρωτα, ελευθερίας και δημιουργίας. Σ' έναν κόσμο που φεύγει και σ' έναν κόσμο που έρχεται, στα τέλη του περασμένου αιώνα και στις αρχές του 20ού, κάποιοι αναζητούν καινούργιες απαντήσεις, συγκρούονται για τις ιδέες τους, κυνηγούν προσωπικά και συλλογικά οράματα.

Πρόσωπα που κουβαλούν την ιστορία των προγόνων τους και αποφασίζουν να γράψουν τη δική τους. Χαράζουν μόνοι τους τον δρόμο τους, πιστεύουν σε αξίες, δημιουργούν, μπορούν ν' αντλούν δύναμη ακόμα κι όταν όλα τους έρχονται ανάποδα. Στάσεις ζωής και πάθη μιας ζωής, γνώση και ημιμάθεια, άλλοτε τους πάνε μπροστά κι άλλοτε τους βασανίζουν.

Άλλοι αντιλαμβάνονται τον κόσμο χωρίς σύνορα και άλλοι στον μικρόκοσμό τους ξέρουν να ζουν ειρηνικά κι αδελφωμένα, αντάμα με αλλόθρησκους κι αλλοεθνείς, το δικό τους παραμύθι.

ISBN 978-618-03-1593-6

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 81593